

BUITEN

10^E JAARGANG N^O. 4.

ZATERDAG 22 JANUARI 1916.

Foto C. Steenbergh.

DE DOORBRAAK ONZER ZEEDIJKEN.
HET MEERPAD IN OVERSTROOMD NIEUWENDAM.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

TERUG UIT HET RIJK DER DOODEN. UIT HET FRANSCH	
VAN GASTON LEROUX (4).	BLZ. 38
WAAROM, (GEDICHT), DOOR JAN J. ZELDENTHUIS.	„ 39
OP EN OM HET SOPHIALEIN, DOOR CORN. J. GIMPEL,	
GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 40—43
DE LACH, UIT HET RUSSISCH, VAN LEONIV ANDREJEW,	
DOOR S. VAN PRAAG.	BLZ. 42
DE TROPISCHE KLEURENPRACHT, (VERVOLG), DOOR TROPICUS.	„ 44
DE GOUDEN LOOPKEVER, NAAR HET DUITSCH VAN C. O.	
BARTELS, BEWERKT DOOR J. J. HOF, GEÏLLUSTR.	BLZ. 44—45
DE DOORBRAAK ONZER ZEEDIJKEN, GEÏLLUSTR.	BLZ. 37, 46—48
DE BLAUWE MUUR, UIT HET ENGELSCH VAN RICHARD	
WASHBURN CHILD (25).	BIZ. 47

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

TERUG UIT HET RIJK DER DOODEN

Uit het Fransch van GASTON LEROUX.

(4) V. SOMMIGE DER GASTEN SPELEN EEN SPELLETJE BRIDGE OF POKER, ANDERE DOEN VRAGEN AAN GEESTEN.

ZIJ heeft ook te weinig afleiding, dat kleintje, stuur ze maar eens naar ons toe!”....

„O, mevrouw, u is al te goed, zij verdient die vriendelijkheden niet”.

Fanny deed op een toon van gezag een paar leuke jachtverhalen, om de spoken op de vlucht te jagen, en het diner, waaraan de stemming ontbrak, werd een oogenblik weer zeer gezellig.

De dokter was bij Martha blijven zitten en zij staakten hun gesprek niet vóór men naar den salon ging.

„Wat had zij u toch voor belangwekkends te vertellen?” vroeg Mevrouw de la Boissière aan dokter Moutier, toen zij de poker- en bridgepelers hun plaats aangewezen had.

„U moet niet lachen.... maar ik moet u een verzoek van haar doen”.

„Vertel maar op!”

„Zij wilde graag eens een tafel laten dansen”.

„Dat is toch niet waar!”

„Zooals ik u zeg”.

„Zij is ziek!.... En is zij dus hierheen gekomen om tafels te laten dansen?”

„Wel, ik wed, dat zij er al met juffrouw Hélier over gesproken heeft”.

Het was de moeite waard, het jonge vrouwtje en de oude juffrouw op dat oogenblik te aanschouwen. Juffrouw Hélier, zeer zenuwachtig, scheen wel een verzoek af te slaan, dat de andere haar als een dwingend kind deed.

„Nu”, antwoordde Fanny, „als ze dat nu zoo prettig vindt en zij haalt die malle, oude Hélier over.... of je nu gaat zitten bridge spelen of gaat tafeldansen.... ik heb er geen bezwaar tegen, wat mij betreft”.

„En dan kan ik wat mij betreft dien verstoorden geest eens van naderbij bestudeeren, die mij gevoelig voor hypnose toeschijnt en waarvan misschien een uitstekend medium te maken zou zijn”....

„U zult haar nog volslagen krankzinnig maken”.

„Of haar redden, want zij bevindt zich nu oogenschijnlijk onder buitengewone invloeden, waarvan wij de oorzaak niet kennen.... Zij heeft stellig een bijgedachte, die ik niet weet en 't is misschien belangrijk die te doorgronden met 't oog op haar herstel. De tafeldans-séance kan zijn nut voor ons hebben; kijk, zij overreedt juffrouw Hélier al. U weet, lieve Mevrouw, dat zij doodsbang

voor haar man is, hij moet er niets van te weten komen. Zij rekent erop, dat u hem bezighoudt”....

„Goed, ik zal mij met haar man bemoeien”, besloot Mevrouw de la Boissière, „maar u moet me dan alles vertellen, wat er gebeurd is. Beloofd u me dit?”

„Alles, dat belooft ik u! Zegt u mij eens waar we 't rustigst kunnen zitten?”

„Om den duivel op te roepen? Maar dat moet u aan juffrouw Hélier vragen.... Misschien wil zij u wel haar kamer afstaan”.

En lachende verliet Fanny den dokter. Op den drempel van de rookzaal ontmoette zij haar man en vertelde hem alles.

„O, laten wij daar eens naar gaan kijken”, zei Jacques vroolijk.

„Maar ik heb beloofd Saint-Firmin bezig te houden”.

„Maak je daar niet ongerust over.”

Juffrouw Hélier, Martha en dokter Moutier waren reeds verdwenen.

„De dokter is zonder twijfel de meest dwaze van hun drieën”, beweerde Fanny.

„Ja, als geleerden zich met spiritisme bezig gaan houden, weet je niet, waar je blijft. Geloof jij aan die geestverschijningen van professor Crookes, Fanny?”

„Ik geloof in jouw alleen, my dear! en jij lijkt niets op een geest, lieveling!”

Zij verzocht Jacques, op haar te wachten, vergewiste zich dat haar gasten haar niet misten en kwam hem toen halen. Zij vroeg, welken kant de vluchtelingen uit gegaan waren en liepen hollend en lachend als schoolkinderen 't kasteel door. Zij hernamen eindelijk hun waardige houding, toen zij aan de deur van juffrouw Hélier's kamer klopten.

„Mogen we binnen komen? Wij zijn het!”

De deur werd opengedaan en zij zagen 't verwonderde, vijandige gezicht van juffrouw Hélier, wier gewoonlijk zoo zachte oogen vlammen schoten.

„O, ik dacht 't wel”, zei zij. „U komt mij voor den gek houden”.

„Welneen!” smeekte Fanny, „ik verzeker u van niet. Och, juffrouw, mijn beste juffrouw, wij zullen verstandig zijn! wij zullen alles doen, wat u wilt, we zullen rustig in een hoekje gaan zitten”.

Zij moest hen wel binnen laten komen, maar verzocht hen kortaf, in haar salonnetje te blijven, dat in duisternis gehuld was.

„Maak geen beweging! Sprek niet! Dat is alles wat er van u gevraagd wordt!”

Zij liet hen in haar eigen kamer binnen, waarvan een gedeelte schaarsch verlicht werd door 't licht van een lamp, die ergens onzichtbaar in een hoek gezet was. Een vrij zwaar mahoniehouten tafeltje op één poot, die in drie klauwen eindigde, was in 't midden van de kamer getrokken.

Van de plaats waar Jacques en Fanny stonden, zagen zij noch den dokter, noch mevrouw Saint-Firmin. Zij zagen in het halfdonker alleen juffrouw Hélier, die zachtjes heen en weer liep, met een strak gezicht, zooals levenden dat hebben, die ernstig de dooden wenschen te ondervragen.

En juffrouw Hélier was altijd ernstig bij alles, wat ze deed! Ernstig zette zij zoo juist drie stoelen om het mahoniehouten tafeltje. Jacques en Fanny hadden grooten lust, in lachen uit te barsten, maar zij wilden te gaarne de séance tot 't einde toe bijwonen, om aan deze ontijdige uiting toe te geven.

Het duurde bovendien niet lang, of zij kwamen zelf onder den indruk, toen zij het bedroefde gezichtje van Martha en dat van den dokter, die de zieke met groote nieuwsgierigheid scheen te bestudeeren, in den lichtkring der lamp zagen. In elk geval was de geleerde meer vervuld van de diagnose, die hij waarschijnlijk aan 't einde van deze buitengewone proef zou kunnen stellen, dan van de nadering der geesten.

Martha scheen werkelijk te lijden.

Zij liet zich, zonder weerstand te bieden, door de gouvernante naar de tafel brengen, gehoorzaamde haar minste gebaren, viel op een stoel neer, plaatste haar doorschijnende handen op de tafel, en strekte op juffrouw Hélier's verzoek haar vingers uit.

Daarna ging ook de gouvernante zitten en de dokter deed desgelijks. Zij lagen eveneens de handen aan de tafel.

Het halfduister, dat de twee schaduwbeelden met spookachtige gebaren van Martha en juffrouw Hélier omgaf, het hoogst ernstig uiterlijk van dokter Moutier en ten slotte het langdurig zwijgen dat de drie onbewegelijke figuren in acht namen, dit alles gaf Fanny verhinderde in lachen uit te barsten en dat hun weldra in hun donkere hoekje verbaasd en opletend deed toekijken.

Vijf minuten verliepen op deze wijze, daarna kraakte er iets in de tafel.

„Ik geloof, dat de geest er is!” zei juffrouw Hélier fluisterend. „U heeft hem opgeroepen, wilt u hem ondervragen, dan zal hij misschien wel antwoorden!”

„Dat wil ik wel doen”, antwoordde Martha heel zachtjes. Het arme jonge vrouwtje huiverde van agitatie. Men zag haar handen op de tafel beven.

„Vraag hem: „Wie zijt gij?”

Het teere stemmetje van Martha vroeg: „Wie zijt gij?”

Geduldig werd er op antwoord gewacht. Na verloop van enkele klauwen staan, viel neer en bleef onbewegelijk.

„Dat is: A,” zei de gouvernante, „ondervraag hem nu verder op luiden toon, Mevrouw”.

Het doodsangstige stemmetje van Martha hernam: B, C, D. enz. Bij de letter N kraakte de tafel, scheen te aarzelen, verhieft zich toen weer en viel neer.

„A. N.”, verklaarde de gouvernante, „ga door, Mevrouw, u moet niet bang zijn”.

Martha klappertandde. Toch had zij de kracht, opnieuw het alfabet te beginnen.

Dit keer zette het tafeltje zich bij de letter D. in beweging. *André*.. „André”, zei de dokter.

„Ja, André”, zuchtte Martha.

„Mijn God!” kreunde juffrouw Hélier, „als het Meneer André de la Boissière is... dan zou hij dus dood zijn!”

Geduldig gingen zij met vragen door en de tafel antwoordde: *André de la Boissière!*

Juffrouw Hélier kwam in zulk een opgewonden toestand, dat de dokter haar dringend verzocht kalm te blijven.

„Ik vrees, dat wij niet met de séance kunnen voortgaan”, zei hij, op Martha wijzend, die precies een spook leek, terwijl zij verwilderd rondkeek. „Laten wij ons haasten, wij hebben geen minuut te verliezen”.

„Dokter”, zei Jacques met ontroerde stem achter in de andere kamer, „mijn oordeel is dat u ermee moet ophouden, u ziet wel dat dit kind weer ongesteld wordt”.

„Nee, nee!” antwoordde Mevrouw Saint-Firmin dadelijk, „ik zal me goed houden, laat mij hem, laat mij hem ondervragen”.

Dit zeggende hield zij de handen nog steeds op de tafel uitgestrekt, sperde haar oogen wijd open en staarde in het halfduister, alsof zij een gestalte zocht, die voor allen onzichtbaar bleef. Toen, zonder zich te bekommeren om de anderen, verreesde zij een zielsgemeenschap met den overledene, die men nauwelijks vermoed had en vroeg luid: „Als jij hier bent, André, mijn vriend, mijn broeder, mijn geliefde, zeg mij dan, wat je overkomen is!”

Een lange stilte brak na deze woorden aan, daarna maakte de tafel weer leven en klopte plotseling met korte, afgebroken tikken, terwijl de fluisterende stem van Martha het alfabet opnoemde:

A — B — C — D. Bij elken tik van de tafel hield Martha een oogenblik op om steeds zachter en onhoorbaarder door te gaan. Juffrouw Hélier spelde de letters, vormde lettergrepen.

De tafel zeide: „Ik ben ver-moord!”

„Vermoord”, herhaalde Martha reutelend, en zeeg neer in de armen van den dokter, die haar opving.

„Nu is 't genoeg! nu is 't meer dan genoeg met dezen onzin!” riep Jacques driftig en stapte plotseling de kamer binnen, gevolgd door Fanny, die telkens herhaalde:

„Zij maken haar gek, zij maken haar gek!”

VI. WAARIN DOKTER MOUTIER VERSTANDIGE TAAL SPREEKT.

„O, Mevrouw, ik ben niet krankzinnig”, verdedigde Martha zich fluisterend en zij weerde werktuigelijk het fleschje vlugzout af, waaraan de dokter haar liet ruiken, „... zeg vooral niets tegen mijn man. Als hij 't wist, zou hij mij doodden!”

„Hij zou je dooden! Je houdt ons voor den mal, arm kind!... Hij zelf zou je uitlachen, als hij je zóó hoorde spreken!”...

Op deze wijze sprak de dokter met Martha, terwijl hij haar handen in de zijne hield. Bij deze warme, stevige aanraking en 't vernemen van zijn stem van levend wezen, keerden Martha's krachten weer en kwam zij tot de werkelijkheid van menschen en dingen terug.

„Wat wilt u zeggen, dokter?” vroeg zij.

„Ik wilde je zeggen, dat ik je daarnet bestudeerd heb... ik weet nu, wat je scheelt, hoor!... Je ziekte schuilt in je hoofdje (en met zijn vinger tikte hij haar zachtjes op haar voorhoofd), sedert geruimen tijd loop je met het denkbeeld rond, dat je voortreffelijken vriend, meneer André de la Boissière, vermoord is!... Beken nu maar, dat je je van deze gedachte niet losmaken kunt, dat die je overal vervolgt. ... geef maar toe, dat die je hierheen gedreven heeft en je om deze tafeldansséance deed verzoeken, in de hoop, dat hij eindelijk uitgesproken zou worden. Maar je moet duidelijk inzien, mijn arme ziel, dat jij zelve geantwoord hebt op je eigen vragen! begrijp me wel! zeker, 't gebeurde onbewust! — maar jij deed de tafel bewegen op 't juiste tijdstip, zonder dat je het zelf merkte!”

„Dat geloof ik geen oogenblik”, riep juffrouw Hélier toornig uit en vergat al haar schroomvalligheid... „De geest was aanwezig!... de geest heeft geklopt!... en niemand zet me uit mijn hoofd, dat meneer de la Boissière vermoord is!”...

„Goed, houd u dan dat idee in uw hoofd, en laat 't er niet uitkomen, dat is 't eenige wat er van u verlangd wordt”, antwoordde Fanny bits... „als wij naar u met uw verhalen uit de andere wereld luisterden, zouden we allemaal nog krankzinnig worden”.

„De andere wereld en deze vormen slechts één tezamen, Mevrouw!”

„Zwijg, juffrouw! 't Is nu 't oogenblik niet, om een spiritistische voordracht te houden”, beval Jacques ruw. „U moet u er rekenschap van geven, dat mevrouw Saint-Firmin ernstig ongesteld is en wel door uw schuld!”

„Stil, zij weent...” zei de dokter, „laat haar uithuilen, dat zal haar goed doen”.

Martha was werkelijk ten prooi aan een hevige droefheid en snikte hartbrekend... Toen zij wat tot kalmte was gekomen,

verzocht de dokter, hem alleen te laten met het jonge vrouwtje, aan welk verzoek dadelijk gevolg werd gegeven.

Jacques en Fanny stonden weer in 't volle licht. Fanny verwonderde zich over haar mans bleekheid.

„God, jij ziet al even bleek als mevrouw Saint-Firmin!”

„Ja, de gedachte, dat mijn ongelukkige broer misschien vermoord is, heeft me totaal in de war gebracht!”

„Je zult toch niet even dom gaan doen als dat arme kleine ding... kom tot je zelf, darling. Hè, wat een geschiedenis! Als ik dat geweten had!... Maar jij hecht geen geloof aan tafeldans, wel lieveling?”

„Even weinig als jij... en ik ben overtuigd, dat de dokter om zich intéressant te maken bij zijn vrouwelijke patienten, doet alsof hij eraan gelooft... maar toch wil ik je wel zeggen, dat toen de tafel zich ophief en 't alfabet André noemde, ik koud tot in mijn gebeente werd”.

„Laat je kleine vrouwtje je dan maar weer warm kussen, lieveling!”

Zij kustten elkaar en keerden vlug naar den salon terug, waar Saint-Firmin zich juist ongerust begon te maken, over de afwezigheid van zijn vrouw. Fanny vertelde hem, dat zij met juffrouw Hélier naar de slapende kinderen was gaan kijken, waarop hij doorging met bridge spelen.

Toen de gasten dien avond vertrokken waren en de logés zich op hun kamers teruggetrokken hadden, bleven de dokter, Jacques en Fanny met elkaar in 't boudoir achter.

„Gaaf 't nu wat beter met haar?” vroeg Fanny.

„O, zij is zeker dan ik dacht”, antwoordde de dokter, „zij lijdt aan hallucinaties”.

„Hallucinaties?”

„Ja, zij heeft een verschijning gezien! André is haar verschenen”.

„Nee, maar!”

„Gisteren pas! in haar tuin aan den waterkant; zij heeft hem best herkend... en André heeft tegen haar gesproken. André heeft haar verteld, dat hij vermoord was!... Daarna is zij flauw gevallen en toen zij weer tot bewustzijn kwam, was André verdwenen”.

„Verbeeld je toch!” zei Jacques.

„O, maar dan moet 't arme ding opgesloten worden”, zei Fanny.

„Nee, zoo erg is ze niet, ik heb haar ernstig ondervraagd en zij geeft zich heel wel rekenschap, dat zij 't slachtoffer van een hallucinatie kan zijn, temeer nog daar de verschijning van de geest gepaard ging met 't geluid van rammelende kels, zooals dat bij geesten in spookgeschiedenissen het geval is. Zij denkt nu, dat 't misschien verbeelding is geweest... En weet u, waarom zij vandaag mee heeft gedaan aan 't golfspel? Omdat zij bang was alleen met haar man te blijven. Ik zal u, onder ons, nog iets zeggen, iets, dat zij mij niet bekend heeft... maar 't arme ding is overtuigd, dat André door haar echtgenoot vermoord is!... Er is zeker op 't oogenblik van André's vertrek iets vreeselijks gebeurd tusschen haar, André en den ouden Saint-Firmin. Hoe het zij, ik heb haar aangeraden, zoo dikwijls mogelijk hier naar toe te komen, hier zou zij ware vrienden vinden. Wij zullen wel maken, dat zij alles opbiecht en dan trachten haar te genezen. En als we alles van het geheim weten, zullen we haar weer verstandig maken door uit dat arme hoofdje alle geesten te verjagen, die erin rondspoken.”

„Maar zeg eens, dokter”, liet Fanny zich hooren, „u vergeet, dat u zelf aan geestverschijningen gelooft”.

„Ik geloof niet aan geesten, die ketenen achter zich aan slepen”, antwoordde de goede dokter, hardop lachende, „en ziet u, Mevrouw, ik laat nooit na, als ik dit kan, een manifestatie uit de andere wereld te verklaren als een vreemd verschijnsel uit de onze, zooals nu bijvoorbeeld bij den geestestoestand van dit vrouwtje. Ten eerste is dit gemakkelijk en bovendien verstoort het de nachtrust niet. Kom, laten we naar bed gaan.

(Wordt vervolgd)

WAAROM.

Ik zal het U niet zeggen, hoe gij mij bemint
Met heel Uw hart in 's levens lente-blijden morgen,
Want, houdt gij zelve Uw teer en zoet geheim verborgen,
Ik weet de paden, die gij slechts in scheem'ring vindt.

Vraag ik U dan, waarom Gij altijd zwijgt en zint,
Streelt gij mijn voorhoofd teer en zegt: „Hebt toch geen zorgen,
Ik heb U lief en in mijn eigen hart verborgen
Rijst 't statig beeld van U en mij, als Gode ons bindt.”

Dit is het wonder-vreemde van ons beider leven:
Dat de eigen ziel ons niet in 't diepste ook is bekend
Waardoor we elkaar de hoogste vreugden kunnen geven,

Zoo dat wij niet verstaan, terwijl de ziel zich wendt
Tot de ander met een twijfel-zacht en teeder beven
En elk zijn weg gaat, voor den ander onbekend.

JAN J. ZELDENTHUIS.

OP EN OM HET SOPHIAPLEIN. DE MUNTTOREN, VAN HET KONINGSPLEIN GEZIEN.

Naar de gravure van Jan de Beyer, uit den Atlas Fouquet, 18de eeuw.

OP EN OM HET SOPHIAPLEIN.

DE eischen van het moderne verkeer zullen het centrum van de hoofdstad een nieuwe ingrijpende verandering doen ondergaan. Singel en Vijzelstraat, voorloopig het stuk dat deel uitmaakt van de vergrooing van 1593, zullen een nieuwe „uitmonding” op het Sophiaplein bekomen.

De breedte van de Vijzelstraat, natuurlijke verbindingsweg tusschen oude en nieuwe stad, is inderdaad opmerkelijk gering, geringer dan alle overige wegen, die als bij een zevenster uitstralen van de Munt, en zelfs geringer dan die van de spreekwoordelijk nauwe Kalverstraat.

Naarmate het karakter van een stad verandert, wijzigt zich ook haar vorm van verkeerswegen; en wanneer men nu maar niet vooropzet, dat alle verkeer, ook voor goederen, per as behoort te geschieden en dat grachten, als behorend tot een verouderd verkeerssysteem, ten gelieve van dat moderne verkeer gedempt moeten worden, met voorbijzien van elk begrip van stadsschoon en hygiëne — dan is het verbreden van een straat, ook al gaan er soms oude herinneringen mee verloren, nog niet het ergst wat den „gewijden grond der vaderen” overkomen kan.

Niettemin zal de voorgenomen „frontverandering” zoowel voor Vijzelstraat als Singel een aanzienlijk ingrijpen beteekenen en in 't eerst een vreemden indruk maken. En hiermee zal ook de laatste hoek verdwijnen, de laatste straal van de zevenster, die aan oude tijden herinnert.

Om dit te doen uitkomen, zal het goed zijn die verschillende stralen of uitloopers in den gang der tijden eens met elkaar te vergelijken.

Maar dit kan niet geschieden zonder eerst het middelpunt van naderbij te bekijken. Wat thans den naam draagt der gemalin van Koning Willem III 1), werd in den loop der tijden aangewezen als het Schapenplein, de Ossenmarkt, het Munt- en het Reguliersplein. Schapen, ossen en kalvers voeren onze herinnering terug verder dan de zestiende eeuw, toen het einde van de Calverstraat ook het einde van de stad was. Daar vond men dan de massale Regulierspoort met wachthuis, (waarin de gilden vergaderden),

aan weerszijden een drie verdiepingen hoogen toren, en valbrug. Het punt, waarop onze teekenaar Claes Janszen Visscher ons plaatst, is het einde van het oostelijke Rokin, dat nog tot voor korten tijd Oude Turfmarkt heette. De toren, die recht tegenover ons staat, draagt den naam Leeuwenburg, en de houten brug, die er ons heenleidt, is de Leeuwenbrug, die later, waarschijnlijk om haar kleur, de Roöbrug zal genoemd worden. Rechts — men vergelijke ze met de tegenwoordige winkel- en kantoorpaleizen aldaar! — zien we de hoekhuizen van 't Rokin en daarlangs, in de verte, schemeren de huisjes van den noordelijken Singel, de uiterste stadsrand, weg. Op den linker achtergrond is men dus buiten de stad; de Amstel-dijk slingert zich in oostelijke richting naar de Blauwbrug, en flauwtjes zien we hier al de weinig fraaie houtloodsen, waarmee de doodkistenmakers meer dan twee eeuwen dezen wal zullen versieren.

Het voor dien tijd groote gebouw, dat daar recht voor ons staat, is echter niet enkel wachthuis. Tusschen den hoogen toren en de poort bevindt zich namelijk de glasblazerij van Abraham van Tongerlo, kortweg het Glashuis genoemd. Jammer dat dit met zich zal brengen: einde Januari 1619 maakt een zware brand, staan dan de romp van den eenen hoektoren, — die welke zich op onze afbeelding achter het gebouw verschuilt, — die welke zich heeft Hendrik de Keyser ons den fraaijen klokketoren gebouwd, dien we nog heden met het jaartal 1619 zien prijken.

Bezien we thans de achterzijde van de Regulierspoort, zooals wel niet met eigen oogen zoo zal aanschouwd, maar naar oudere gegevens moet geschilderd hebben — dan merken wij daar allerde pluimgraaf de stadszwanen bijeenhoudt, totdat ze met kermis die den bode voor ieder exemplaar gelukkig maakt met... twee weg, rechts zien we over de houten Leeuwenbrug heen de Heilige-Steede of Nieuwezijds Kapel en een deel van het Gasthuishof met het torentje van de Gasthuiskerk. Krachtig springt hier het Rondeel naar voren (nu Hotel de l'Europe); wat we verder op

1) Vreemd verschijnsel: officieel staat op het Sophiaplein slechts één perceel: — no. 2. Ter vergelijking het Adresboek.

den rechterachtergrond zien — de zonderlinge bolwerken met het molentje — is pure fantasie van den schilder.

Hoe de Regulierstoren zich voordeed in zijn omgeving van bijna een eeuw later, toont de uitvoerige prent van de Leth (zie volgende bladz.). Het angstige jaar 1672 is aanleiding geweest, dat de stad het wachthuis heeft doen inrichten tot het slaan van een noodmunt, een bestemming die het gebouw slechts tot 1674 gehouden, maar die het voor altijd den naam „De Munt” bezorgd heeft, voornamelijk door toedoen van het logement — waartoe de stad het gebouw in 1675 en later verhuurde — dat dien naam boven de poort liet aanbrengen.

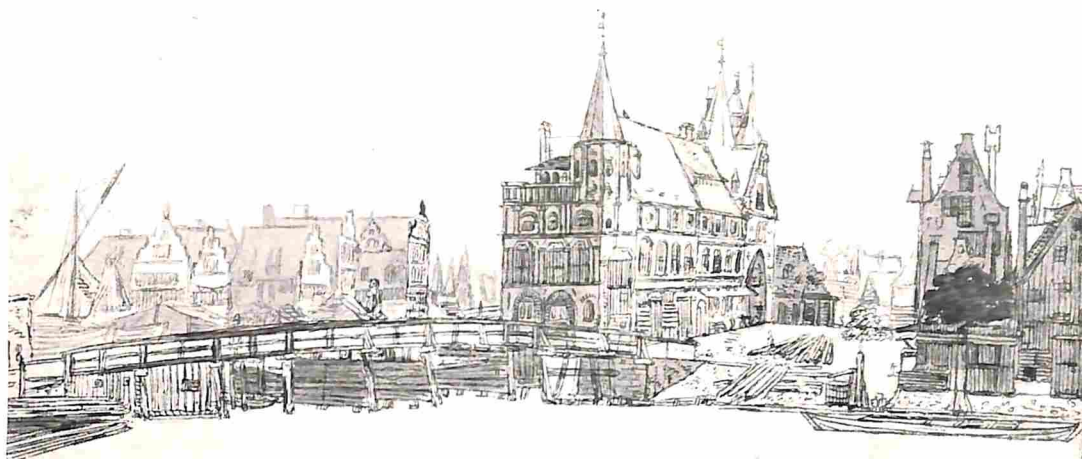
Nu een nieuwe Regulierspoort gebouwd werd op de Botermarkt (Rembrandtplein), is langs den Munttoren slechts een nauwe doorgang behouden, en het terrein waar in 1619 de brand van het Glashuis woedde is gekocht door den Engelschman John Jorden, die vijf huizen liet bouwen, welke hij als winkelhuis verhuurde en bij zijn dood vermaakte aan de Presbyteriaansche gemeente, die ze later verkocht. Het stemt weemoedig te zien hoe deze fraaie gebouwen, in den volksmond de Engelsche huizen genaamd, in den loop der eeuwen verleelijken; stuk voor stuk verliezen ze hun fraaie trapegevels en zien ze hun stevige rompen gedrukt door een saai platte daklijst, die er alle karakter aan ontnemt; totdat er in 1865 één verdwijnt en in 1868 de vier andere geamoveerd worden. Bekend is de reclame-dood van het laatste brok zijmuur, waarop de winkelier Oostmeyer een advertentie had doen schilderen. Dat brok muur moest zoo blijven staan totdat de tijd van het advertentiecontract verstreken zou zijn, tot groote reclame van den contractant, maar tot niet mindere ontsiering van het plein. Studenten losten in den nacht van 17 October 1877 de kwestie eenvoudig op, door de ruïne omver te halen, en een onbekende dichter vereeuwigde het feit met de woorden:

Ja, Amstels Universiteit
Wil ruimte alom, om licht te ontsteken.
Dit werd voor elk ten toon gespreid,
Toen de ochtendscheemring aan kwam breken.
Verminkt, besmet, als bouwval, ja,
Stond, nadat men bij feesttij vierde
De muur, die 't ruime plein ontsierde.
Herdoopt naar Derden Willems Gâ!
't Was of hij sprak: ik moet vergaan!
Ik ben Sophia's plein tot schande!
Verdelg mij, die hier 't schoon verbande!
Het glansrijk licht tot offerande
Dat thans naast Amstels kroon mag staan!

Hoe omstreeks 1868 de omgeving van de Munt er uitzag, toont ons de ets van Greive (blz. 43). Wij dobberen hier op den Binnen-Amstel; links strekken zich nog altijd de timmerloodsen van de kistenmakers tot den wal toe uit, aan de rechterhand wacht het hotel Rondeel op zijn verbouwing en doemt de Doelenbrug op, terwijl de achtergrond wordt afgesloten door vier van de vijf Engelsche huizen, wier achterzijde het langst een teekenachtig complex heeft vertoond.

Zóó is, in 't kort, de physionomie van het Sophiaplein.

Uit zijn *geschiedenis* stippen we aan: de ongeregelheden in 1567 in den omstreken van het plein, toen een deel der geusgezinde burgerij zich op de Roôbrug had verzameld en verhinderde het geschut uit 't Rondeel te halen om de onlusten te smoren, — voorspel van de alteratie in 1578; de slooping van het Rondeel in 1633 en de verfraaiing van de buurt daar ter plaatse; de feesten ter eere van Maria de Medicis in 1639 in de onmiddellijke omgeving, het Rokin; de geweldige storm in 1640 waarbij de windvaan van de Munt, toen een os voorstellende, in den Singel terecht kwam; het woeden van een brand op het plein (25 Maart 1672) waarbij Jan van der Heyden een proef nam met een door hem uitgevonden aanbrenger of slangpomp, die zoo goed voldeed, dat de stadsregeering hem de verdere verbetering der spuiten opdroeg; het rijden van de eerste Amsterdammer over het Sophiaplein, 4 Juni 1875; en het verbouwen in de oorspronkelijke

OP EN OM HET SOPHIAPLEIN.

DE OUDE REGULIERSPOORT.

Naar de teekening door Claes Jansz. Visscher, begin 17de eeuw.

vormen van het Muntgebouw door den architect Springer in 1887.

Is echter het Sophiaplein zelf in den loop der tijden belangrijk van gedaante veranderd, nog meer is dit het geval met de steeds volkrijker toegangswegen.

Dit zou in de eerste plaats kunnen getuigen het eindpunt der Kalverstraat en het blok tusschen deze straat en het Rokin. Hoe schijnt hij ons nog dichtbij, die toestand van 1889, waarin Rieke ons de noord- en oostzijde van het Sophiaplein doet zien! (blz. 43) Wat al pondjes tabak en dubbeltjes sigaren uit den winkel van Damsté op den hoek met het pothuis zijn er naar de zakken der Amsterdammers verhuisd. En wat talrijk geslacht heeft er gesnoept van de pillen, de poeiers en de drankjes uit de apotheek van Hesterman op den anderen hoek! Aardig is ook de kijk op de voormalige Oude Turfmarkt en den hoek Nieuwe Doelenstraat, met o.a. het huis dat door Vingboons gebouwd werd voor Pieter Jansz. Sweling, zoon van den beroemden organist.

Merkwaardiger nog is het gezicht op de Reguliersbreestraat met het Waaggebouw van de Botermarkt op den achtergrond en ter zijde de Amstel met Halvemaansbrug en Diakoniehuis, waarachter de torentjes van de Mozes- en Aäronkerk op het Waterlooplein komen uitkijken. Typisch oud-Amsterdamsch zijn nog de beide hoekhuizen op het plein met hun respectieve pothuizen en kleine ruitjes. Dat op den linkerhoek (waar nu het informatiebureau van de Staatsspoor gevonden wordt) is het huis „de gekroonde Jaaglijn”, uitgebeeld door een gevelsteen boven de deur, een bekende aanlegplaats voor de dorstige jaagschippers met hun geduldige paard, die, nog minder dan de traditioneel makke omnibusknollen, ooit aan op hol gaan zouden denken. (Van Lenep en Ter Gouw, de Uithangteekens, zeggen zonder meer dat het 't adres van een touwslager was). Hier heeft in de eerste helft van de zeventiende eeuw, toen het huis nog „de Kalckton” heette, een in zijn tijd bekend en gezocht man gewoond, de boek-

OP EN OM HET SOPHIAPLEIN.

DE OUDE REGULIERSPOORT, NAAR DE KALVERSTRAAT GEZIEN.

Naar de schilderij door Antonie Beerstraten in het Rijksmuseum.

verkoop en kunsthandelaar Cornelis Danckerts van Sevenhoven. Het allen bouwmeesters wel bekende werk „Architectura Moderna”, met de gebouwen en ontwerpen van Hendrick de Keyser, zag in 1631 hier in de Kalckton het licht.

Naast het huis op den anderen hoek, een andere herberg, zien we nog juist voor 't grootste gedeelte de bekende tabakswinkel „het Wildschut”, waarvan het uithangteeken met de jagers reeds uithing in 't eind der 18de eeuw bij de Breebaart's.

Hier naderen we de plaats, waar straks de sloepers in naam van den nieuwen tijd het oude zullen doen verdwijnen. Het is de eenige uitlooper op de Munt, die nog de vormen van het verleden draagt. Het drietal gevels aan den Singel, dat hier allereerst aan den beurt van vallen is, draagt het voorkomen van het begin en het midden der achttiende eeuw; die op den hoek heeft aan den top een ton met het getal 174, waaraan het eindcijfer ontbreekt. Of het gezicht van de Munt op de dan onevenredig breede Vijzelstraat mooi zal zijn, valt te betwijfelen; maar een blik uit tegenovergestelde richting, met de Munt als achtergrond dus, zal er zeker veel bij winnen.

Weinig ook zal het gezicht verandering ondergaan, dat men geniet van het Koningsplein in de richting Vijzelstraat. Hoe het was omstreeks het midden der achttiende eeuw, leert ons de fraaie gravure naar Jan de Beyer, uit den atlas Fouquet, afgebeeld op blz. 40. In onzen tijd zet de kleurrijke, maar door het nu toegelaten auto- en rijwielverkeer hoogst gevaarlijk geworden bloemenmarkt er tweemaal in de week nog een vroolijke levendigheid aan bij. Dit stukje Singel is, met zijn gebogen lijn en druk scheepvaartverkeer nog een van de fraaiste gezichten van Oud-Amsterdam. Moge het lang onaangetaast blijven!

Overneming verboden.

CORN. J. GIMPEL.

DE LACH.

I.

OM half zeven was ik zeker, dat ze komen zou en was ik wanhopig blij. Mijn jas was alleen op het bovenste haakje dicht en door de koude wind uit elkaar gewaaid, maar ik voelde de koude niet, ik wierp mijn hoofd trotsch naar achteren en mijn studenten-baret zat geheel op mijn achterhoofd, in mijn oogen lag voor de mannen, die mij tegenkwamen, bescherming en dapperheid, voor de vrouwen lag er een uitnoodiging en een liefkoozing in; want ofschoon ik reeds vier dagen enkel haar alleen liefhad, was ik zoo jong en mijn hart was zoo rijk, dat onverschillig voor andere vrouwen te blijven voor mij onmogelijk was. En mijn stap was vlug, moedig en licht.

Om kwart voor zeven was mijn jas op twee knopen dicht, en ik keek slechts naar de vrouwen, maar zonder uitnoodiging en liefkoozing, maar eerder met afkeer. Ik had slechts behoefte aan één vrouw. De anderen konden naar den duivel loopen, zij hin-

derden mij, doordat zij schijnbaar op haar geleken, en zij waren de schuld, dat mijn bewegingen besluiteloos en zeer onvast waren.

Om vijf minuten voor zeven werd ik warm. Om twee minuten voor zeven was ik weer koud. Precies om zeven was ik overtuigd, dat ze niet zou komen.

Om half negen kwam het me voor, dat ik het ongelukkigste wezen op de wereld was. Mijn jas was op alle knopen dicht, mijn kraag stond in de hoogte, en mijn baret was op mijn blauw geworden neus gedrukt, mijn haren waren op mijn slapen, mijn snorren en oogharen waren wit van de ijzel en mijn tanden klapperden op elkaar.

Met mijn schuifelende gang en ineengedrukte rug kon men mij houden voor een nog tamelijk krasse oude man, die van een visite naar het armenhuis terugkeerde.

En dat heeft zij alles gedaan — zij. Duivel, — neen, er is wat anders, misschien hebben zij haar niet laten gaan, of misschien is ze ziek of dood. Zij, dood — en ik aan het schelden.

II.

Vandaag komt Eugenia Nicolaewna ook, zei een medestudent zonder eenige bijgedachte tegen mij. Hij kon niet weten, dat ik van half zeven tot half negen in de vorst op Eugenia Nikolaewna had staan wachten.

Zoo, antwoordde ik nadenkend, maar binnen in me sprong weer het „o, duivel” op.

Daar — op dat bal bij 'de Polozowi's.

De Polozowi's, dat waren menschen bij wie ik nooit kwam, maar vandaag zou ik er zijn.

„Heeren”, schreeuwde ik vroolijk. „Vandaag is het Kerstmis, allen zijn blij... laten wij ook blij zijn”.

„Maar op wat voor manier”, antwoordde een verdrietig.

„Maar waar”, viel een ander hem bij.

„Laten wij ons aankleeden en naar alle bals gaan”, besliste ik.

En zij, die gevoellooze menschen, werden werkelijk vroolijk. Zij schreeuwden. Zij sprongen en zij zongen. Zij bedankten mij en rekenden uit hoeveel geld of er was. Maar na een half uur verzamelden wij in de stad alle eenzame, alle zich vervelende studenten en toen we met ons tienenvroolijk huppelende duivels te samen waren, gingen wij naar den kapperswinkel — waar zij ook costuums hadden — en vulden dien winkel met koude, met jeugd en met gelach.

Ik had iets somber-moois nodig met een nuanceering van elegante smart en ik vroeg:

„Geef mij het costuum van een Spaanschen edelman”.

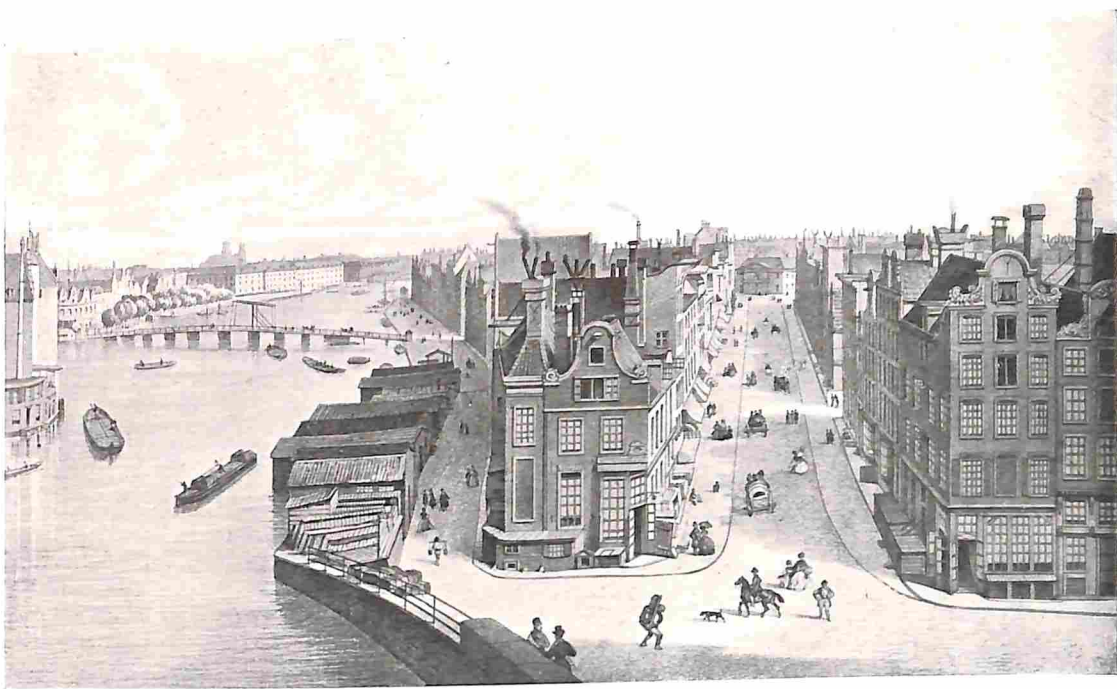
Waarschijnlijk was het een zeer lange edelman geweest, want ik ging heelemaal schuil in zijn kleed, zonder dat er iets van mij overbleef en ik voelde mij reeds geheel eenzaam, als in een reusachtige zaal, waar geen menschen zijn. Het costuum uittrekkende, vroeg ik iets anders.

„Wilt u geen clown? Bont met belle-

tjes”.

„Een clown!” riep ik met afschuw uit.

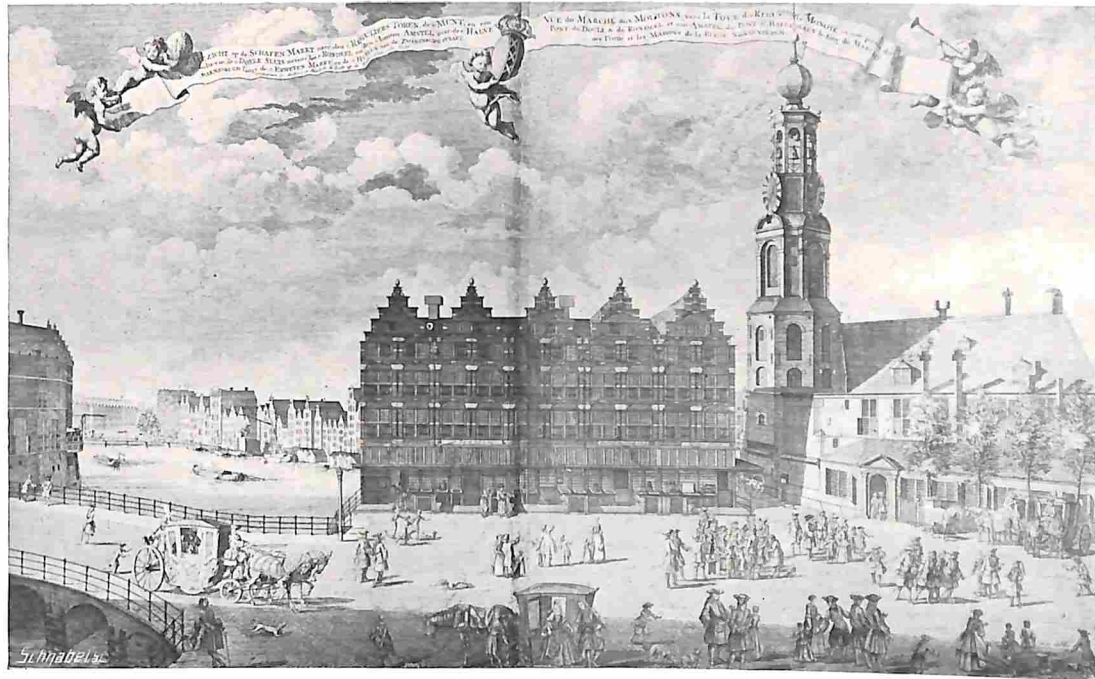
„Nou, een bandiet dan. Zoo'n hoed en een dolk”.

OP EN OM HET SOPHIAPLEIN.

GEZICHT VAN DEN MUNTTOREN NAAR AMSTEL EN REGULIERSPLEIN.

Naar een steendruk van omstreeks 1850.

OP EN OM HET SOPHIAPLEIN.

DE MUNTTOREN MET DE ENGELSCH HUIZEN.

Naar een gravure door H. de Leth, einde 17de eeuw.

OP EN OM HET SOPHIAPLEIN.
MUNTTOREN EN ENGELSche HUIZEN, UIT DEN AMSTEL GEZIEN.
Naar een ets van J. C. Greive Jr.

Een dolk! dat kwam overeen met mijn voornemens. Tot mijn spijt had de bandiet, van wien men het costuum gaf, nauwelijks de meerderjarigheid bereikt. Hoogst waarschijnlijk was dat een verdorven jongen geweest van een jaar of acht. Zijn hoedje bedekte niet eens mijn achterhoofd, en men moest mij uit zijn fluweelen broek halen als uit een kooi. Het pagecostuum deugde niet, het zat vol vlekken net als een tijger, het monnikencostuum was vol gaten.

„Waar blijf je? Het is al laat”, haastten mijn reeds aangekleede kameraden mij op. Er was nog maar een costuum over, dat van een beroemden chinees.

„Geef mij dat dan maar”, zei ik met een beweging van de handen en zij gaven mij het costuum van den chinees. God weet, wat dat voor een geweest was. Ik zwijg maar over het costuum zelf. Ik spreek niet over de idiote bonte schoenen, die mij te klein waren, mijn voeten gingen er voor de helft in en de rest, het gewichtigste deel stak uit, zoodat aan beide zijden van de voeten twee onbegrijpelijke verlengstukken te zien waren. Ik spreek ook niet over de roze lap, die mijn hoofd bedekte op de manier van een pruik, en die met draden aan mijn ooren was vastgemaakt, zoodat die naar de hoogte staken en er uitzagen als bij een vleermuis.

Maar het masker!

Dit had, als ik het zoo zeggen mag een onwezenlijke uitdrukking. Het had een neus, oogen, een mond en deze allen waren regelmatig en stonden op hun plaats, maar er lag niets menselijks in. Een mensch, zelfs als hij in het graf is, kan niet zoo rustig zijn. Het drukte geen smart, geen blijdschap, geen verbazing, het drukte absoluut niets uit. Het keek u open en rustig aan, en gij werd door een onbedaarlijk lachen aangestoken. Mijn makkers wrongen zich van de lach op de sofa's, zij vielen krachteloos op de stoelen neer en zwaaiden met hun handen. „Dat zal het origineelste masker zijn”, zeiden zij. Ik huilde bijna, maar toen ik in den spiegel keek, greep de lach ook mij aan. Ja, dat zou het origineelste masker zijn.

„In geen geval de maskers afnemen”, spraken wij kameraden onder elkaar af. „Laten wij ons woord er op geven”. „Op ons woord, op ons woord”.

III.

Dat was beslist het origineelste masker. Achter mij liepen heele scharen, die mij draaiden, duwden en knepen, maar als ik mij afgemat toornig omkeerde naar degene, die mij vervolgden, werden zij door onbedaarlijk lachen aangestoken. Den heelen weg omgaf en verstikte mij een razende wolk van gelach en die bewoog zich te samen met mij, en ik kon mij niet losmaken uit dien cirkel van krankzinnige vroolijkheid. Tusschenbeide greep die mij ook aan, ik schreeuwde, ik zong, ik danste en de geheele wereld draaide mij voor de oogen, alsof ik dronken was. En wat was ze ver van mij, die wereld. En wat eenzaam was ik onder dat masker.

Eindelijk lieten ze me met rust. Met toorn en schrik, met boosheid en teerheid keek ik naar háár en zeide: „Dat ben ik”.

De dichte wimpers gingen langzaam en verwonderd naar de hoogte, ik werd door een heelen bundel van zwarte stralen overgoten en een lach, een lach zoo klinkend vroolijk en helder als de lentezon antwoordde mij.

„Ja, dat ben ik. Dat ben ik”, hield ik vol en ik glimlachte.

„Waarom bent u vandaag niet gekomen?” Maar zij lachte. Zij lachte vroolijk.

Ik was zoo afgemat. Mijn hart deed zoo pijn. Smeekend vroeg ik om antwoord.

Maar zij lachte. De zwarte glans van haar oogen verdoofde, maar steeds helderder brandde haar glimlach. Dat was de zon, maar een gloeiende, meedoogenlooze harde zon.

„Wat is er met u?”

„Bent u het?” zeide zij, zich inhoudend. „Wat bent u... komisch”. Mijn schouders zakten naar beneden, ik liet mijn hoofd vallen — en er lag een groote mate van wanhoop in mijn houding. En terwijl zij met het mysterieuse ochtendgloren van haar lach op het gezicht naar de langs ons strijkende jonge

vroolijke paren keek, zeide ik:

„Het is een schande om te lachen. Voelt u soms niet achter mijn lachend masker een levende lijdende persoon — enkel om u te zien heb ik het aangetrokken. U heeft mij de hoop gegeven op uw liefde, en wat snel, wat hard neemt u die weg. Waarom bent u niet gekomen?”

Haastig, met een antwoord op de lieve glimlachende lippen, keerde zij zich naar mij toe — en zij werd met alle kracht door een wreeden lach aangestoken. Buiten adem, bijna weenend, bedekte zij haar gezicht met haar kanten geparfumeerde zakdoek en bracht er met moeite uit:

„Kijkt u toch eens naar u zelf. Achter in den spiegel. O, wat ziet u er uit”.

Met gefronste wenkbrauwen, met mijn tanden samengeperst van de pijn, met een koud geworden gezicht, waar het bloed was van weggetrokken, keek ik in den spiegel, op mij schouwde een idioot-rustig, star-onverschillig, niet menschelijk, onbewegelijk gezicht. En ik — ik barstte in lachen uit. Met een nog warmen lach, maar reeds bevend van een opkomende drift, riep ik bijna schreeuwend in krankzinnigen wanhoop uit: „U moet niet lachen”.

En toen zij stil hield, ging ik voort fluisterend te spreken over mijn liefde. En nooit nog had ik zoo goed gesproken, omdat ik nog nooit zoo hevig had liefgehad. Ik sprak over de pijn van het wachten. Over de giftige tranen en zinnelooze jalouzie en smart. Over mijn ziel waar alleen maar liefde in woonde.

En ik zag, hoe haar neergeslagen wimpers een donkere schaduw

OP EN OM HET SOPHIAPLEIN.
KALVERSTRAAT, HOEK SOPHIAPLEIN.
Naar een aquarel van J. M. A. Riecke, 1889.

over haar bleek geworden wangen wierpen. Ik zag, hoe door hun matte bleekheid een vlamvend vuur een roode weerschijn wierp en hoe haar heele buigzame lichaam zich willoos naar mij toeboog. Zij was gekleed in het costuum van een godin van den nacht, geheel raadselachtig als door een nevel omhuld in een zwarte kant, fonkelend in een brillanten tooi van sterren. Zij was schoon als een vergeten droom uit een verre kindsheid. Ik sprak en de tranen welden mij uit de oogen en mijn hart sloeg van blijdschap. En ik zag, ik zag hoe eindelijk een lieve, droeve glimlach haar lippen ontsloot en hoe zij bevend haar wimpers opsloeg. Langzaam, schuchter, met een oneindig vertrouwen, keerde zij haar hoofdje naar mij toe en . . . zoo'n lach heb ik nog nooit gehoord! „Nee, nee, ik kan niet meer . . .” steunde zij bijna en haar hoofd naar achteren werpend, barstte zij in een luiden schaterlach uit.

O, als men mij, al was het maar voor één oogenblik, een menschelijk gezicht had kunnen geven. Ik beet mij op de lippen. Tranen stroomden over mijn gloeiend gezicht, maar dat idiote masker, waar alles zoo regelmatig was, de neus, de oogen en de lippen keek onbewegelijk — verschrikkelijk in de onverschilligheid van zijn domheid. En toen ik, hinkend op mijn bonte beenen wegging, drong nog lang die luide lach tot mij door, als was van een ontzaglijke hoogte een zilveren waterstraal gevallen, die met vroolijk geklater tegen een harde rots uit elkaar sloeg.

IV.

Toen wij verspreid over de heele slapende straat, naar huis gingen en de nachtelijke stilte door onze frissche opgewonden stemmen verstoorden, zei een kameraad tegen mij:

„Je hebt een kolossaal succes gehad. Ik heb nog nooit zoo zien lachen. Maar wacht eens, wat voer je uit? Waarom verscheur je je masker? Jongens, hij is krankzinnig geworden. Kijk eens, hij trekt zijn costuum uit elkaar. Hij weent.”

Uit het Russisch van LEONIV ANDREJEW.

DE TROPISCHE KLEURENPRACHT.

(Vervolg).

DE hitte en de giftige felheid van den brand in de Tropische hemelhaard ligt werkelijk als een onafwendbaar, loodzwaar noodlot op het lichaam van den Westerling. Gelijk de ononderbroken wijde van een zee ligt om ons heen de hitte uitgestrekt, die alles met eentonigheid slaat. De hitte: ook deze weer een massieve zwaarte, die gelijk een vloeibare dikte alles doordringt, geen hindernissen kent en de diepste inwendigheden opvult. Inderdaad! de branding van de zonnezee is als die van een vloeibaar metaal. De zon is er de geweldenaar. De verstikkende middaghitte slaat ons met verdoovende matheid; ze is de schrik van den dag. De verpletterende zwaarte der middaghitte: ze is geworden de *plechtigheid* van den Tropischen middag. Dan heerscht alléén de zon die dan zelfs geen schaduw duldt; alles is tot doodsche rust geslagen en is stil, ligt er deemoedig en stom bij neer. Amechtig uitgestrekt op den rustbank of in bed in zoo koel mogelijke kleeding, en nederig erkennend de alleroppperste souveriniteit van den „koperen ploert” kweekt men onbewust in soezige mijmerij in zijn binnenst een zonnecultus. Zoo wordt men zonnepriester! De tropische

Foto Bartels.

DE GOUDEN LOOPKEVER.

OPN. I. EEN GOUDEN LOOPKEVER HEEFT EEN FLINKEN REGENWORM, DIE HEM VELE MALEN IN LENGTE OVERTREFT, AANGEPAKT. TEVERGEEFS PROBEERT DE WORM OM DEN ROOVER DOOR DRAAIENDE BEWEGINGEN, VAN ZIJN LIJF AF TE SCHUDDEN. DE KAKEN DIEP IN HET MIDDEN VAN HET LICHAAM VAN DEN WORM GESLAGEN, GRIJPT DE KEVER ZIJN PROOI STEVIG VAST, TERWIJL HIJ ZICH MET ZIJN ACHTERSTE POOTEN AAN EENIGE GRASSPRIETEN VASTHOUDT.

Foto Bartels.

DE GOUDEN LOOPKEVER.

OPN. II. DE KEVER HOUDT DEN WORM OP DEZELFDE PLAATS BEET EN IS BEZIG TE VERHINDEREN DAT HIJ VERDER VOORTKRIJPT.

dag is voor ons een kamp tegen dien doodelijken gloed, een strijd die ten slotte pas in de badkamer, voor eenige uurtjes slechts, in ons voordeel wordt beslecht. Voor de meeste gerepatrieerden blijven de verrukkelijkste herinneringen toch maar gebonden, behalve aan koele slaapproek en kabaai, bovenal aan de momenten van het baden! Doch iederen dag voelen we dat de felle hitte iets, hoe weinig ook, doch onmiskenbaar, van ons leven, van onze gezondheid heeft vergiftigd.

En het zijn nu deze daverende hitte en het daverende, onverwelkbare, het eeuwige, harde, roerelooze groen die ons daar inspireeren tot een even daverende „tropische kleurenpracht”, welke laatste nu echter maar alleen in de verbeelding bestaat. Het schijnt dat de verhitte geest, van een natuur van die hitte en van die toemeloze weligheid méér verwacht dan met zinnelijke oogen te speuren is. Alles moet uitgemeten worden naar die twee inderdaad verbijsterende attributen, wier indruk al het andere overheerscht en beïnvloedt en al het andere als het ware tot hun niveau optrekt tot even verbijsterende grootte. De hitte werkt op de verbeelding en men moet alweer in Indië geweest zijn om te ervaren wat dát beteekent. En wat werkt ten slotte in de Tropen niét op de verbeelding. Het „tropische” fascineert. Het licht daar in Indië is „tropisch” licht; en dat zegt wat: bijtend en versuffend. De hitte is er een „tropische” hitte. De donkere nacht is er de „tropische” nacht: zoo fel overdag het licht, zoo zwart de maan- en sterrelooze nacht. De nacht waarin men dóór het krekengeluid héén, dóór het eindeloze concert der muzikale insecten en de zoo vreemde muziek der zeer ver verwijderde gamelan héén, de stilte hoort van de tropische roerelooze nacht. De nacht waarin men de roep van den uil, de doodvoorspellende Pontianak, dichter bij zich meent dan gewoonlijk; de nacht vol mystiek, de „tropische” mystiek, het onzegbare „Dat” . . . : zwaar beladen met electriciteit; de „noodlotszwangere nacht” waarin men zich voelt in het *vreemde* land. Maar de lichte nachten zijn dan ook de beroemde „tropische” sterre- en manenachten. De regen, als de wolken zich uitgieten, slaat er neer als „tropische” regenbui met oorverdoovend gedruisch; brullend; anti-diluvianaansch; uren aan uren soms, ratelend op de zinken dakbedekkingen; énerveerend en vijandig werkend met zijn groot, oproerig geraas.

Is het wonder dat in een land met zulke natuurafreelen, een land met zoo'n gemis aan bescheidenheid, het sprookje ontstaat der „tropische” kleuren? Maar des te interessanter voor de Tropenpsychologie dat in dit geval juist, en ik mag bijna zeggen in dit geval alléén, het „tropische” geen steek houdt.

De Tropische kleurenpracht is een sprookje. Wat het oog als algemeene natuurindruk opvangt is hard, monotoon groen. De indruk, die men als reiziger in Indië van bloemen krijgt, ik bedoel van bloemen in de vrije natuur en déze zijn het die aan de natuur een blijvend indruk van kleurenweelde geven, is buitengemeen gering. Onder botanici is het een algemeen bekend feit, dat de weelderige vegetatie der Tropen wel héél rijk is aan groen maar zéér arm aan bloemen; maar eigenaardig is het dat dit verschijnsel eigenlijk alleen erkend is door degenen die er speciaal op uitgaan om bloemen te zoeken, niettegenstaande het zoo al direct bij reizen door de vrije natuur te zien is. In de lage landen zou men kunnen zeggen dat de sterk verbreide cultuur, want alles is er bijna cultuurland, de natuurlijke bloemenweelde der onkruiden vernietigt; maar in de braak liggende stukken waar onmiddellijk in groote weligheid onkruiden tieren, ziet men wel weer het ontkoombare groen, maar van een indruk van bloemen, laat onze Hollandsche cultuurlanden in den zomer. Waar de natuur werkelijk kleuren voortbrengt, kan geen cultuur ze vernietigen, althans ze zoo supprimeeren dat iedere indruk er van wordt weggevaagd. Zeker, men moet in de welige Tropen veel vijandiger tegenover het onkruid optreden dan bij ons; de strijd tegen het

Foto Bartels.

DE GOUDEN LOOPKEVER.

OPN. III. EEN TWEEDE GOUDEN LOOPKEVER IS ER BIJ GEKOMEN; BEIDE ZIJN BEZIG DEN WORM, DIE ZIJN TEGENSTAND'OOGENSCHIJNLIJK HEEFT OPgegeven OP DE PLAATS WAAR'DE EERSTE AANVAL PLAATS GREEP, AAN TE VRETEN

alles opslokkende groen is dikwijls een strijd op leven en dood. Maar juist omdat we zien, werkelijk zien dat het groen, d.w.z. de wilde vegetatie als een veelkoppig monster telkens en telkens weer in ongebroken kracht optreedt, valt het ten slotte den opmerkzamen beschouwer op dat men nooit een algemeen *indruk* van bloemen of kleuren krijgt. Het ligt inderdaad niet aan de cultuur, maar aan de natuur zelve. De lezer, die de Tropen kent, beantwoordt zelf de vraag of het mogelijk is om in Indië, zooals hier, naar „buiten” te gaan om terug te komen met een veldboekje! Een veldboekje in Indië! Nog nooit vertoond en ook onmogelijk. Wat in de lage cultuurlanden buiten de cultuur ligt zijn de spoordijken. Denk eens bij ons in Holland de bloemenweelde, ik mag geloof ik bijna zeggen de kleurenpracht onzer spoordijken. In Indië niets, niets daarvan. Ik herhaal, het ligt niet aan de cultuur, maar aan de natuur zelve. Verlaten we dan de lage cultuurlanden en gaan we naar die streken die het botaniseertreinen par excellence zijn: het gebergte met deszelfs oer- en andere wouden. Hier viert de weligheid der vegetatie hoogtij. Hier zien we de Tropische natuur in volle kracht in „opperst eigene schoonheid”, het meest karakteristiek. Hier is de natuur haarzelve; zoo zou heel Indië, heel de Tropengordel zijn als zij aan zich zelve zou worden overgelaten. Maar! wie heeft daar ooit kleuren gezien, ik bedoel, zooals trouwens in het geheele opste door: wie heeft ooit van oerboschreizen een wezenlijke kleuren-*indruk* meegenomen. Zoo ergens, dan zou toch hier, waar meer dan anders de natuur bij haar zelve thuis is, de „tropische kleurenpracht” zich eigenlijk eens moeten openbaren! Maar ook hier, geen spoor van kleurenindruk. Vooreerst is dit psychologisch onmogelijk, omdat geen reiziger onbevange het Tropische woud betreedt. Hier heerscht de majesteit van het eeuwige groen. Alles en overal het harde groen: niets dan groen waar het oog zich op richt. Men wordt bevange door één souverainen indruk en geen ander. De botanicus, die er komt speciaal om bloemen te zoeken komt ook met een welgeladen botaniseerbus thuis, inclusief een stijve nek! Wat er in het oerbosch bloeit, zijn voor alles boomen en daarnaast voornamelijk epiphyten, (epiphytische orchideën zijn dikwijls de hoofdschotel van een botaniseertochtje), dus planten die óp de boomen leven, die men dus ook alleen ziet als men het oog ten hemel slaat. Maar deze bloemen moet men *zoeken*; ze spelen dus in den landschapsindruk geen rol. Soms leveren bloeiende Vacciniums of Edelweis een plaatselijk kleur-effect; maar in het landschap zinkt dit in het niet. Wat de vrije Tropische natuur nog aan kleuren heeft, wordt vooreerst door het groen verborgen en wat er ondanks dat nog bij ons is blijven hangen door zeer plaatselijke kleurafreelen, is bij verder reizen spoedig verdrongen en opgeslokt door den indruk van het groen.

Nu is Indië in zooverre in het nadeel, dat het, *in den breede gesproken* en vooral in vergelijking met ons land, geen kruiden heeft. De groote hitte brengt mee dat de meer consistente, krachtige, forsche, dus houtige plant beter voor den strijd om het bestaan is toegerust dan de kruidachtige, dus min of meer sappige planten. Daarom is het aantal kruiden véel kleiner dan bij ons in de gematigde streken. Daarom is in Indië bijna alles houtachtig, struikachtig, maar vooral alles boom. Wat we hier in de gematigde streken als kruidje kennen, ontmoeten we in de Tropen dikwijls als boom. Door deze omstandigheid wordt reeds direct de kans op bloemen zien zeer verkleind; deze zitten nu hoog in de toppen der boomen en dan nog meestal, het spreekt van zelf, verscholen min of meer in het groen. Want het krachtige Tropenlicht trekt als het ware al wat groen is, al de bladeren, naar zich toe: het blad is nu eenmaal voor het licht geschapen en deze wisselwerking is daarbij conditio sine qua non voor de groene plant.

TROPICUS.

(Slot, volgt).

DE GOUDEN LOOPKEVER.

ONDER het heerleger van kevers nemen de Loopkevers (Carabus) niet alleen door hun aantal, maar ook door hun groot verbreidingsgebied een voorname plaats in. De grootere soorten leven uitsluitend van roof en onderscheiden zich ten deele door hun prachtige kleuren. De meest bekende is zeker wel de vleugellooze ¹⁾ *Gouden Loopkever* (Carabus auratus L.) bij ons ook Gouden tor of Goudgroene Loopkever, in Duitschland Goudsmid, Goudhaan en Vuur-dief genoemd. Deze kever is gemakkelijk te herkennen aan de glanzende groengouden kleur der bovenzijde, aan de roode pooten en roode onderste sprietleden, en aan de sterk geribde dekschilden. Terwijl de overige groote loopkevers bij voorkeur des nachts hun voedsel zoeken en zich des daags onder steenen, bladeren, in half-vergane boomstompen en op andere schuilplaatsen verborgen houden, jaagt de Gouden Loopkever daags bij helderen zonneschijn op velden en in tuinen. Bij ons komt hij algemeen voor op klei-, leem- en kalkbodem. Zijn verbreidingsgebied in Duitschland, dat zich oorspronkelijk beperkt tot het westen, is in den laatsten tijd aanmerkelijk grooter geworden. Nog voor ongeveer 15 jaren in de Mark Brandenburg bijna onbekend, is hij thans in het westelijk deel van deze provincie een veelvuldig voorkomende verschijning. Evenals zijn verwanten is ook de Gouden Loopkever zeer vraatzuchtig. Wormen, larven, vooral ook behaarde rupsen en allerlei andere insecten zijn hem een welkome buit. Groote dieren, die aanmerkelijk grooter zijn dan hij zelf, grijpt hij aan en is het hem eenmaal gelukt zijn krachtige kaken in de weeke deelen van zijn buit te slaan, dan gelukt het maar zelden aan zijn slachtoffer om zich weer vrij te maken.

Als een sterk staaltje van de roofzucht van dezen kever verhaalt Ritzema Bos in zijn Landbouwdierkunde hoe een Gouden Looptor in 't vroege voorjaar een nog in den grond vertoevend meikever had aangegrepen en op de gruwelijkste wijze levend verslond. „Het vlugge, behendige roofinsect viel den tragen planteneter van achteren aan, en greep met zijn krachtige kaken het arme dier aan de punt van het achterlijf. De meikever trachtte te ontvluchten, maar het moorddadig roofdier hield hem stevig vast, en trok hem de leden van 't achterlijf vanéén. Elke poging om te vluchten had slechts ten gevolge, dat het lichaam meer uiteen gescheurd werd, zoodat ten slotte de ingewanden te voorschijn kwamen, die de loopkever dadelijk begon op te eten. Nadat hij aldus zeer spoedig het geheele achterlijf van zijn slachtoffer had uitgevreten, liet hij het — nog levend — liggen, om een ander insect te zoeken, dat hem tot prooi kon verstrekken”.

Niet minder merkwaardig voor de intelligentie van dezen kever is de door Brehm vermelde waarneming van Klingelhöffer: „In mijn tuin, niet ver van de bank, waarop ik mij neergezet had, lag een meikever op den rug en spande zich — tevergeefs — in om weer op de pooten te komen. Ondertusschen verscheen er een Carabus auratus uit het nabijgelegen boschje en viel den meikever aan. De beide dieren vochten gedurende eenigen tijd onder groote inspanning, maar het mocht den loopkever niet gelukken den meikever te overmeesteren. Toen hij zich hiervan goed scheen te hebben overtuigd, verliet hij op een voor hem gunstig oogenblik zijn tegenstander en ijde naar het boschje terug. Kort na dien tijd daarna verscheen de Gouden Tor opnieuw, maar nu vergezeld van een soortgenoot, wiens hulp hij blijkbaar had ingeroepen. Met hun beiden maakten zij zich nu meester van hun slachtoffer en sleepten hem naar hun schuilplaats”.

(Naar het Duitsch van C. O. BARTELS, bewerkt door J. J. HOF.)

¹⁾ Alle Carabussoorten hebben slechts uiterst kleine, rudimentaire achtervleugels; alleen bij enkele exemplaren van C. granulatus L. en C. clathratus L. zijn zij iets grooter. (Vert.).

Foto Bartels.

DE GOUDEN LOOPKEVER.

OPN. IV. DE REGENWORM IS DOORGEGETEN, DE KEVERS ZIJN IEDER BEZIG MET HET VERORBEREN VAN EEN HELFT VAN DEN WORM.

Tusschen de verschillende opnamen ligt een tijdsruimte van 2—5 minuten.
^{1/2} natuurlijke grootte.

Foto C. Sleenbergh.

DE DOORBRAAK ONZER ZEEDIJKEN.

HET KINSELMEER, MET IN 'T VERSCHIET HET DORP RANSDORP, IN VREDIGEN ZOMERTIJD, GEZIEN VAN DEN ZUIDERZEEDIJK, DIE OP DIT PUNT IN 1825 BEZWEK TENGEVOLGE WAARVAN EEN GROOT DEEL VAN NOORD HOLLAND OVERSTROOMDE.

DE DOORBRAAK ONZER ZEEDIJKEN.

DE Noordwester storm gierde. En wij vonden het lastig. Onze hoeden woeien af en wij waren een beetje bang, dat wij dakpannen op ons hoofd zouden krijgen. Maar vooral als wij rustig en wel thuis zaten, waren wij onbekommerd en kalm luisterden wij naar de huilende stormslagen.

Weinigen, die beseften, dat Hollands doodsvijand het kleine land aan de zee, gelijk in vroeger dagen, met ondergang bedreigde, dat hij storm liep op duinen en dijken als in bijkans geen eeuw geschied was.

De zee? Kom, de zee is onze vriend, die ons met zijn beschermende wateren beschut tegen den buitenlandschen vijand maar die machteloos is als hij in zijn grilligheid plotseling wenschte aan te vallen de stoutmoedigen, die de streken wisten bewoonbaar te maken, waar eenmaal zijn wateren goldfen.

Onze zeedijken zijn te hoog, te stevig, de tijden van groote overstromingen zijn voorbij, veilig zitten wij achter onze sterke zeeweringen.

Zoo dachten wij. En hooger en hooger steeg het water. Opgezweept door den razenden wind wierpen zich de witbeschuimde golven van onze binnenzee, de ondiepe, die vaak ons met zijn gladde wateren zoo onschuldig en zachtvaardig toeschijnt, tegen, zelfs over de dijken. En wat wij niet meer mogelijk hadden geacht is geschied: op meer dan een plaats hebben zij den strijd niet kunnen volhouden.

„De zeedijk is doorgebroken!” Boven het geloei van den storm laten zich in de bedreigde dorpen de noodklokken hooren. De wateren stormen door de opening het land binnen. Holland heeft weer zijn ouden strijd te strijden.

Terwijl sommigen het kostbaarste wat ze bezitten trachten te redden, het machteloze vee in veiligheid trachten te brengen, zijn anderen in de weer op de dijken, om met taaie volharding den machtigen vijand te weerstaan. Helaas, één gelukte doorbraak is voldoende, om uitgestrekte streken aan de vernielende elementen bloot te stellen, en op vele plaatsen is ditmaal de toelag van den onstuimigen aanvaller gelukt! Bij Durgerdam, bij Katwoude, bij Uitdam hebben de golven zich een weg gebaad door de verzwakte zeeweringen en het lage Waterland tot een onafzienbaar meer gemaakt, waaruit boomen, boerderijen en stallen somber opsteken. Hier en daar eilandjes, waarop groepjes huizen zich als in doodsangst om het hooger gelegen kerkje schijnen te scharen

of binnendijken, waartegen kleine huisjes als opgekropen staan. Terwijl het water zienderoogen stijgt, plassen sombere rijen vee met hunne angstige begeleiders voort naar veiliger streken en varen bootjes rond om te redden wat te redden valt.

In deze tijden van groote gruwelen en ongedachte ellende, met nog in vage herinnering de uittocht van een volk, dat de jammer van den oorlog ontvluchtte en binnen onze grenzen beveiliging zocht, is ons gevoel wat afgestompt. Wij zijn op het ergste voorbereid en schrikken van een ramp, als die ons land thans heeft getroffen, minder op. Toch gevoelen wij diepe deernis met de velen, die door dezen watersnood zoo hard zijn getroffen. De zeer velen. Want niet alleen tusschen Edam en het Y is de aanvaller geslaagd, ook bij den Anna Paulowna polder, tusschen Medemblik en den Helder, bij Muiden, bij Naarden, bij Eemnes, bij Nijkerk hebben de dijken hem niet weerhouden, terwijl ook de opgezweepte rivieren hier en daar, vooral bij IJsselmonde, onheilen veroorzaakten.

Het droevigst lot heeft wel Marken getroffen, waar een zestiental menschen den dood in de golven vond.

Toch, al is de ramp ontstellend, te meer daar wij nauwelijks nog de mogelijkheid ervan hadden vermoed, laat ons troost putten uit het verieden, toen zooveel zwaardere watersnooden ons land hebben geteisterd. Als wij den eeuwenouden strijd onzer voorvaders tegen de zee nagaan, zien wij, dat onze kronieken o. a. gewag maken van een geweldigen watervloed in het jaar 333 na Christus, waarbij 20 dorpen tusschen Wieringen en Texel werden verzwolgen. Wij lezen van een geweldige overstroming in het midden der 9de eeuw, waarbij het zeewater zich een weg baande tot in Utrecht en Gelderland. Verschrikkelijk ook werden deze landen geteisterd door ontzettende overstromingen in 1164 en 1170. Naar vermeld wordt zijn bij den watervloed in 1212 meer dan 30000 menschen verdronken, 7 jaar later kwamen in Friesland 10000 menschen om, terwijl in hetzelfde gewest in 1220 wederom duizenden het leven verloren. Drie jaar later werden in Friesland weder duizenden door het water overvallen en gedood. Bij de watervloeden in 1277 ontstond de Dollard, waarbij de stad Torum, 33 welvarende dorpen en 16 gehuchten en kloosters bezweken. De beruchte St. Elisabeth's vloed van 1421 heeft 72 dorpen onder het water bedolven waarvan 34 nooit weder zijn opgebouwd; naar men weet is toen de Biesbosch ontstaan. Zoo zouden wij kunnen doorgaan

en wijzen op den voortdurenden strijd met de zee door de bewoners der Zeeuwse eilanden. Doch wij vermelden kortheidshalve nog slechts de ergsten, den Allerheiligenvloed van 1570 en den vastenavondvloed van 1625, den Kerstvloed van 1717; in 1781 werden tusschen Waal en Maas meer dan 20 dorpen en een gedeelte van Nijmegen onder water gezet; in 1799 overstroomden ongeveer 200 plaatsen in ons land. Ontzettend was de overstroming van Januari 1809, waardoor een groot gedeelte van Nederland in een meer herschapen werd. De laatste geweldige overstroming vond plaats in Februari 1825; daarbij kwamen meer dan 400 menschen, ruim 700 paarden, ongeveer 20000 koeien om het leven.

Taai heeft Nederland steeds den strijd tegen den geduchten vijand volgehouden; in volharding heeft trouwens steeds Hollands grootste kracht geschild. En niet 't minst in *dezen* strijd bezorgt volharding de overwinning. Want laat het ons eerlijk bekennen: als de vijand volhield als wij, waren wij onherroepelijk verloren. Gelukkig stelt hij er zich mee tevreden, de nietige schepselen, die hem waagden te trotseeren, zijn macht te doen gevoelen, zonder den wil, een blijvende overwinning te behalen.

Zoo zal Holland weder overwinnend het hoofd uit de golven steken, ook thans. Maar het gebeurde zij ons een ernstige waarschuwing: tegen den machtige past geen overmoedig stilzitten: als wij niet op onze hoede zijn, steeds, blijft hij ons de baas, zoodra hij dat wenscht. Vooral, daar de bodem van Nederland is gedaald en nog steeds daalt.

De dijken versterkt en opgehoogd. Wij willen dit plekje grond, in zwaren strijd veroverd op de golven, behouden. Met fierheid kunnen wij zeggen, dat dit land ons toebehoort, omdat wij het *zelve* *schiepen*. En des te groter is onze liefde ervoor.

DE BLAUWE MUUR.

Uit het Engelsch van

(25) RICHARD WASHBURN CHILD
(Geautoriseerde vertaling).

VIERDE BOEK.

IV. HET VERBERGEN DER WAARHEID.

„**A** LLEEN jou heb ik door het hek zien komen”, ze de domme gans, „Eerst dacht ik, dat het een ander was, omdat je d'r, neem me niet kwalijk dat ik het zeg, me wat mager uitzag. Maar het was al over negenen en ik wist dat je zoo laat wel geen bezoekers zou hebben”.

Mijn tong werd zoo droog, dat ik hem nauwelijks van mijn verhemelte kon krijgen, en voor ik verder iets kon zeggen, gooide zij een handvol kleerenknijpers in den mand en keek weer op.

„Wanneer hebben jullie een hond gekregen?” vroeg zij. „Ik heb gezien, dat je er een hebt”.

„'n Hond!” riep ik uit. „O ja, dat is de nieuwe hond van den Rechter”. Ik sprong van den stoel af en keek naar boven naar de ramen om te zien of de Rechter niet naar me stond te kijken.

„Een vrouw!” fluisterde ik.

Met mijn hoofd vol gedachten ging ik den tuin door, onderdehand kijkend of ik ook voetsporen in de sneeuw zag. Maar het was al warmer geworden. Er droop water van het dak, en zoo er al iets te zien was geweest in de sneeuw, was het nu weggedood. Ik liep voort met gebogen hoofd, en dacht er over na of ik het den Rechter vertellen zou of niet. Madame Welstoke placht te zeggen: „Zwijgen, m'n kind, is het resultaat van nadenken. Oppervlakkig zou je dat misschien niet denken, maar waarom zou je iets zonder reden vertellen? De menschen komen met goed of slechts nieuws genoeg te weten zonder dat je ze er bij helpt.” Ik dacht aan deze woorden, en vroeg me af wat voor nut het zou hebben meneer te verontrusten. Als er kwaad móést komen, dan zou het tóch komen.

DE DOORBRAAK ONZER ZEEDIJKEN.
HET IN DE VORIGE WEEK OVERSTROOMDE LAND TUSSEN SCHELLINGWOUDE
EN RANSDORP.

En just op dat oogenblik viel mijn oog op iets dat in een kuiltje in de sneeuw lag te schitteren.

„'t Een of ander sieraad!” zei ik bij mezelf, terwijl ik me bukte om het op te rapen. Doch instinctmatig trok ik mijn vingers terug, alsof het gloeiend heet metaal was geweest. Maar het was niet van gloeiend heet metaal. Het was van goud. Het was het medaillon. Het was hetzelfde medaillon met ketting, dat van den hals van het kind van Monty Cranch was genomen!”

„Zoo!” riep ik uit, terugdeinzend alsof het een tarantula was, „dus jij bent het! Eindelijk gevonden!”

V. WEDEROM EEN SLUIPENDE GEDAANTE.

Toen ik het in mijn vingers had, keek ik angstig, alsof ik mij van schuld bewust was, om mij heen, om te zien of iemand het mij ook had zien oprapen, en toen, met het ijskoude metaal in mijn hand, begon ik duizelig te worden. Ik wist wat mijn vondst betekende. Het ding was natuurlijk niet uit eigen beweging uit zijn schuilplaats op ons afgekomen. Menschenhanden hadden het bewaard en menschenvoeten hadden het in onzen tuin gebracht in het holle van een winternacht, en menselijke vrees was de oorzaak geweest, dat het werd achtergelaten.

Ik had eenmaal tevoren naar dit dingetje gezocht, met het doel het als een boosaardig wapen te gebruiken, en nu had ik het in mijn bezit. Ik had het nu, en toch deed al mijn liefde voor den Rechter en Juliana, voor wie ik mijn leven zou hebben willen laten, het mij beschouwen alsof het een slang was. Mijn eerste

Foto C. Steenbergh.

DE DOORBRAAK ONZER ZEEDIJKEN.
DE OVERSTROOMDE WEG VAN SCHELLINGWOUDE NAAR RANSDORP.

gedachte was het te vernietigen. Ik wilde het in het fornuis gooien. Ik wenschte dat ik een aanbeeld en een voorhamer bij de hand had om het in gruzelen te kunnen slaan. Ik wenschte dat zich een kloof in de aarde mocht openen van mijlen diep, waarin ik het kon gooien. Ik ging naar de keuken, waar de keukenmeid druk bezig was met het maken van pasteien, en zoo naar mijn kamer. En daar begon ik eerst samenhangend te denken. Ik geloofde dat wat er nu ook mocht komen en zeggen: „Ik weet het. Dit is het kind van een moordenaar”, hier geen bewijs meer voor zou hebben. Ik geloofde dat Juliana weder veilig was. Zoolang ik het medaillon in mijn bezit had, en Monty Cranch verzonken was in de diepten van den tijd en misschien wel dood, haar, naar mijn meening, geen werkelijk kwaad kon overkomen. Dikwijls genoeg had ik teruggedacht aan het oogenblik waarop meneer Roddy den Rechter had verzocht Monty ter dood te veroordeelen op aanklacht van een misdaad, die hij nooit bedreven had, en hoe, wat ik gezegd had, misschien verhinderd had dat meneer aan dat duivelsche complot ging meedoen. Ik had me na dien tijd dikwijls afgevraagd of mijn woorden van toen niet de oorzaak waren geweest van al de zorgen van den Rechter. En deze gedachte ook nu weer, verhinderde dat ik naar beneden ijde om den Rechter nog net te treffen, voor hij uitging. Ik kon hem hooren zoeken naar zijn stok, terwijl hij een deuntje neuriede.

„Wat voor goed kan het per slot doen als ik het vertel?” zei ik tegen mezelf. „Juist zooals hij een geheim bewaarde ter wille van het geluk van zijn vrouw, zoo wil ik er ook een bewaren voor zijn geestesrust”. Ik hoorde de voordeur dichtgaan en wist dat hij weg was.

„Als ik met het medaillon naar hem toeging, wat zou hij dan gelooven?” dacht ik. „Alleen dit, dat ik het al deze jaren in mijn bezit had gehad. Per slot ben ik maar een dienstbode. Hij zou achterdocht gaan krijgen. Hij zou denken dat 't maar een verzinsel was, dat ik het in den tuin heb gevonden. Het zou al zijn vertrouwen in mij wegnemen, en dat zou mij 't hart breken”.

Zoo gingen mijn gedachten almaar in een kringetje rond, en er ging een week voorbij, waarin ik iederen nacht voor mijn slaapkamer raam in den kouden tuin en het donkere steege zat te turen in de verwachting daar iemand zich te zien verbergen. Honderdmaal nam ik het medaillon van waar ik het verborgen had, en vroeg me af wat te doen, en eindelijk kwam ik tot de conclusie, dat de eerste vraag, die de Rechter mij zou doen, zou zijn, waarom ik het hem niet dadelijk verteld had. Dat gaf den doorslag; en tot vanavond heb ik het geheim bewaard en u kunt me hiervoor laken of niet, net zooals u wilt.

Het was anders moeilijk genoeg voor mij — eenzame ouwe vrijster — met niets dan herinneringen aan een verknoeden meisjestijd en niemand om me de dingen te helpen zien zooals ze moeten zijn. Menigen nacht heb ik mijn kussen bevochtigd met tranen, omdat ik bang was dat ik altijd de verkeerde rol gespeeld had, en eindelijk nog de oorzaak van het ongeluk zou zijn van hen die ik had leeren liefhebben.

Van al deze tóch al zoo pijnlijke oogenblikken was er geen pijnlijker dan dat, waarop de Rechter mij vertelde, dat dedag zou komen, dat Juliana de waarheid zou leeren kennen. Tot op dezen dag herinner ik me de studeerkamer zooals die toen was. Er waren werklui geweest, die de muren opnieuw hadden behangen, en al de meubelen waren middenin de kamer gezet, en op den grond lag een warhoop van papiersnippers, en midden in dezen chaos zat de Rechter in zijn leunstoel, terwijl zijn oogen duizend mijlen ver weg staarden, en zijn lippen zich juist genoeg bewogen om zijn oude pijp aan te houden.

Hij keek op, terwijl ik de gordijnen dichttrok.

„Steek de lamp nog niet aan”, zei hij, „je bent een vrouw, en ik moet eens met je praten”.

„Zeker over Juliana”, zei ik.

„Ja”, zei hij, „over haar. Zij is nu achttien. Over nog geen week is ze jarig. Ik vertrouw dat ze te een of andere tijd wel eens verliefd zal worden?”

DE DOORBRAAK ONZER ZEEDIJKEN.

HET DOOR HET WATER OMRINGDE KERKJE TE SCHELLINGWOUDE.

„Natuurlijk”, antwoordde ik. „Vrouwen die zoo mooi zijn als zij, zijn niet voorbestemd om oude vrijsters te worden”.

„Is het niet eigenaardig?” zei hij. „Eerst gisteren begon ik erover na te denken. Ik ben daar nooit zoo van doordrongen geweest. Ik dacht dat we tenminste nog wel tien jaar den tijd hadden voor daar kans op was. Ze zijn groot voor je het weet! Het is wonderbaarlijk.”

„Het is vreeselijk!” voegde ik erbij.

„Ja”, zei hij. „'t is vreeselijk! Omdat, als de een of andere man haar wist te winnen, ik het hem zou moeten zeggen....”

Hier zweeg hij en balde de vuisten.

„Hem de waarheid zeggen?” riep ik uit.

„Ja”, zei hij, „Ik zou het hem moeten vertellen. Zou ik mogen toelaten dat hij bedrogen werd?”

„Bedrogen!” riep ik uit. „Geen enkele man is goed genoeg voor haar. Zóó denk ik erover!”

„Ik zei bedrogen!” antwoordde hij ruw, alsof hij trachtte zijn eigen gevoel te verharderen. „Hij zou vertrouwen op haar overgeërfd karakter-eigenschappen, niet waar? En dan, als er ooit eens iets in haar opkwam, en hij wist er niet van, hoe zou hij het haar dan ooit kunnen vergeven, en haar begrijpen en haar helpen?”

(Wordt vervolgd.)

BERICHT. Wegens plaatsgebrek moest plaatsing van het slot van het artikel over „het Hofje van Nieuwkoop” tot een volgend nummer worden uitgesteld.

RED.

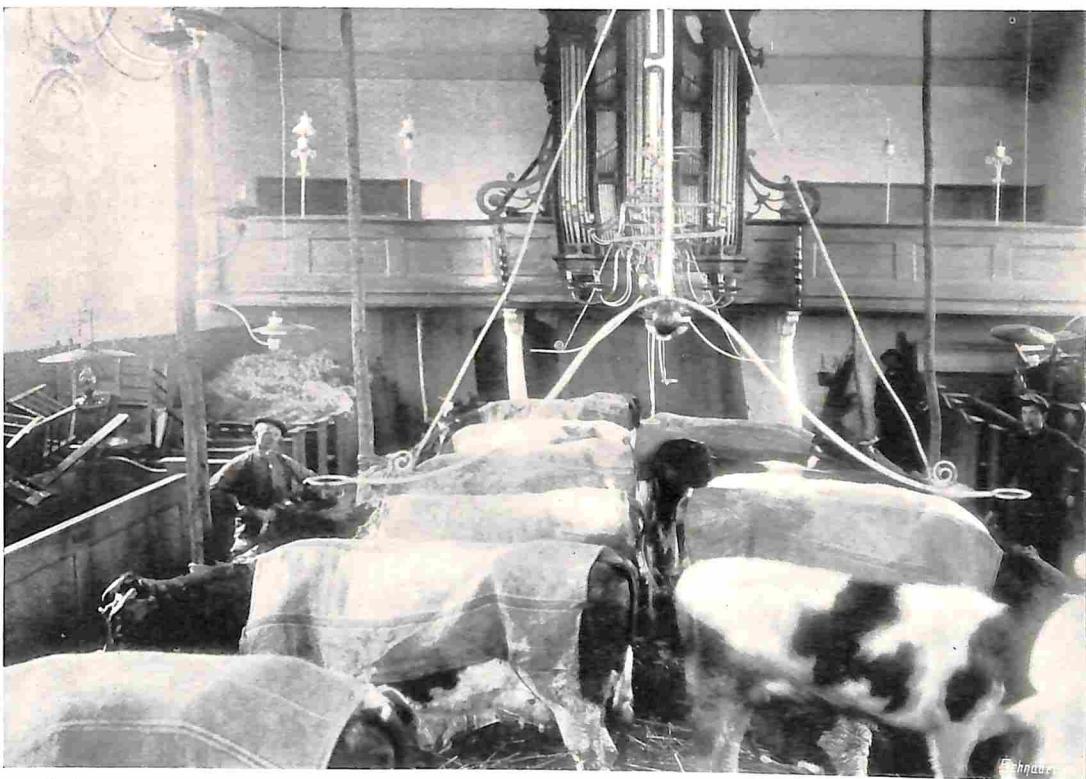

Foto C. Steenberg.

DE DOORBRAAK ONZER ZEEDIJKEN.

HET ALLEEN PER BOOTJE TE BEREIKEN KERKJE TE DURGERDAM, ALS KOESTAL INGERICHT.